

Bijbelstudie

Harald Overeem

Alles is genade

Efeze 2:1-10

INHOUD

Stille tijd	2
Vergissen is menselijk	2
Tijdgeest	2
'Red mij niet'	3
'Gods kroon op zijn schepping'	4
Kringstudie 3	5
Verkenning van de tekst	5
Context	5
Thematiek en structuur	5
Korte uitleg	5
Boodschap en actualiteit	6
Aanwijzingen voor de kringleider	6
Ijsbreker	6
Inleiding	6
Kringgesprek	6
Afsluiting	6
Werkvel	7

Stille tijd

tussen kringstudie 2 en 3

- 1 ¹ U was dood door de *misstappen* en *zonden* ² waarmee u de weg ging van de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht, de geest die nu werkzaam is in hen die God ongehoorzaam zijn. ³ Net als zij lieten ook wij allen ons eens beheersen door *onze wereldse begeerten*, wij volgden alle *zelfzuchtige verlangens en gedachten* die in ons opkwamen en stonden van nature bloot aan Gods toorn, net als ieder ander.
(2:1-3)

Vergissen is menselijk

Niets menselijks is ons vreemd, dat knikken we elkaar nog wel eens toe wanneer we tekort schieten, ondoordacht handelen, of zelfs moedwillig de ander dwars zitten. Dat kan al een hele verademing zijn wanneer een ander je niet afschiet om wat je doet, maar je, vanuit een zeker realisme dat niemand zonder fouten is, tegemoet treedt. Toch ligt in de uitspraak 'vergissen is menselijk' iets oppervlakkigs: 'ach zo zijn we nu eenmaal, laten we er het beste van maken'. Paulus koppelt onze misstappen en zonden aan iets dat wezenlijk is voor ons menszijn, namelijk aan onze relatie naar God. Zonde is meer dan een menselijke vergissing, het is ongehoorzaamheid aan God.

a) Onderdeel 1

- Paulus gebruikt een aantal woorden om duidelijk te maken dat we ongehoorzaam zijn aan God. In het kader zijn ze cursief gedrukt. Overweeg deze woorden eens. Welk woord blijft haken?
- Vraag God of Hij je inzicht wilt geven in waar je tekort schiet.

b) Onderdeel 2

- Zonde is ook, en vooral ongehoorzaamheid aan God. Overdenk eens waar je tekort schiet. Op welke manier kun je dat uitleggen als ongehoorzaamheid aan God?
- Leg je ongehoorzaamheid bij God neer. Vraag Hem of Hij het verlangen in je wil leggen om Hem te gehoorzamen.

- 2 ¹ U was dood door de misstappen en zonden ² waarmee u de weg ging van *de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht, de geest die nu werkzaam* is in hen die God ongehoorzaam zijn. ³ Net als zij lieten ook wij allen ons eens beheersen door onze wereldse begeerten, wij volgden alle zelfzuchtige verlangens en gedachten die in ons opkwamen en stonden van nature bloot aan Gods toorn, net als ieder ander.
(2: 1-3)

Tijdgeest

Ik hoor mijn oude oom nog zuchten: 'De mensen van tegenwoordig zijn zo hard voor mekaar. Ze hebben niks meer voor mekaar over. Iedereen doet maar waar die zin in heeft'. Mijn oom is beslist geen sikkeneur, iemand die klaagt dat het vroeger altijd beter was. Wellicht zonder het te beseffen voelt mijn oom haarfijn aan dat de samenleving waarin wij leven een geest ademt die mensen egoïstisch maakt. Mij gaat het niet om een analyse van onze maatschappij, maar wel hierom dat in een samenleving een geest

heerst die uitstijgt boven alle individuele menselijke handelingen. Sociologen spreken over de tijdgeest, een woord dat veelzeggend is!

Paulus schrijft over een soort van twee-eenheid tussen menselijke zonden en de boze werkzaamheid van de geest in deze wereld. Achter, of: door, menselijke zonden is nog een werkelijkheid aanwezig, namelijk die van de god van deze wereld.

a) Onderdeel 1

- Voor onze zonde kunnen we ons niet verontschuldigen door te zeggen dat de satan dat doet. Hij kan het boeltje opstoken, maar hij is niet verantwoordelijk voor waar wij de mist in gaan. Richt je daarom niet teveel op wat de boze al niet doet. Overzie je eigen leven en zie op Jezus.
- Bid God of Hij je moed wilt geven om de verantwoordelijkheid voor je eigen misstappen niet af te schuiven op de boze.

b) Onderdeel 2

- Paulus is niet heel concreet in zijn beschrijving van de werkzaamheid van de god van deze eeuw. Waarom zou dat zijn denk je? Waar neem jij de werkzaamheid van de god van deze eeuw waar?
- Vraag God of Hij je wilt laten zien hoe de boze levens van mensen beïnvloedt. Bidt om een levensstijl die gestimuleerd wordt door de Geest van God.

3

4 Maar omdat God zo barmhartig is, omdat de liefde die hij voor ons heeft opgevat zo groot is, 5 heeft hij ons, die dood waren door onze zonden, samen met Christus levend gemaakt. Ook u bent nu door zijn genade gered. 6 Hij heeft ons samen met hem uit de dood opgewekt en ons een plaats gegeven in de hemelsferen, in Christus Jezus. 7 Zo zal hij, in de eeuwen die komen, laten zien hoe overweldigend rijk zijn genade is, hoe goed hij voor ons is door Christus Jezus.

(2: 4-7)

'Red mij niet'

Een paar jaar geleden schreef Maarten van Roozendaal een lied met de titel 'Red mij niet'. Een heel indrukwekkende verwoording van een mens die niet gered wil worden. Door niets of niemand niet. Door geen enkel ritueel, ideologie of welke god dan ook. Ik draai het nog wel eens om me ervan bewust te worden hoe diep het besef bij ons mensen kan zitten om het zelf te rooien in dit leven. De idee dat er een God van buiten is die stelt dat je door je zonden buiten de relatie met God komt, dat dit zijn toorn oproept (vers 3) en dat Hij je vervolgens in liefde opzoekt en wil rédden, is . . . vreemd, verrassend, verwarrend, onvoorstelbaar. Inderdaad, dat is het ook. Op de overweldigende rijkdom van zijn genade raak je niet uitgekeken – zó goed is Hij voor ons (vers 7).

a) Onderdeel 1

- Lees de verzen nog eens door. Hoe blijkt zijn liefde voor ons, voor jou? Bedenk dat alle grote woorden die Paulus vervolgens opschrijft grote woorden blijven wanneer je je niet realiseert dat dit voortkomt uit God barmhartigheid en liefde.
- Dank God dat Hij je liefheeft.

b) Onderdeel 2

- Zet eens op een rij wat Paulus hier schrijft over Jezus Christus? Realiseer je dat Gods reddend handelen niet zonder Christus en buiten Hem om geschiedt.
- Nader tot God in je gebed, probeer niets van je eigen pogingen om bij Hem in een goed blaadje te komen mee te nemen, dank Hem voor zijn genade en neem tijd om Hem te aanbidden.

4 8 Door zijn genade bent u nu immers gered, dankzij uw geloof. Maar dat dankt u niet aan uzelf; het is een geschenk van God 9 en geen gevolg van uw daden, dus niemand kan zich erop laten voorstaan. 10 Want hij heeft ons gemaakt tot wat wij nu zijn: in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God mogelijk heeft gemaakt.
(2: 8-10)

'Gods kroon op zijn schepping'

Bovenstaande woorden zijn een typering van Augustinus voor het leven van een toegewijde christen. Het is een prachtige beeld om aan te duiden waarover Paulus schrijft. Hij schrijft over zaken die ons toch altijd weer kunnen bezighouden: geloof en goede werken (NBV heeft 'goede daden'). De aanleiding voor Paulus lijkt te zijn dat sommigen zich meer verheven voelden dan anderen in hun leven met God. Waarom? Omdat zij meer 'goede werken' lieten zien. Dat is natuurlijk prachtig, maar geen reden om jezelf daarom op de borst te kloppen. Paulus schrijft dan dat goede werken niet alleen 'automatisch' volgen uit ons geloof, maar zelfs om in ons leven de goede werken te doen die God voor ons heeft bereid. Onze goede werken zijn dan inderdaad Gods kroon op zijn eigen schepping.

a) Onderdeel 1

- Leven als christen betekent ondermeer dat wij wandelen op de weg van de goede daden, die God voor ons mogelijk heeft gemaakt. De NBG'51 zegt het nog sterker: 'de goede werken, die God tevoren bereid heeft'. Wat zou Paulus hier precies mee bedoelen?
- Vraag God om inzicht in de weg die je met Hem mag gaan. Leg wat onhelder is bij Hem neer.

b) Onderdeel 2

- Genade betekent dat iets gratis is, anders is het geen genade. Je geloof is geen religieuze prestatie. Het is ook geen uiting van een nobel karakter en zelfs niet de vrucht van een goede christelijke opvoeding. Je geloof is je geschenken.
- Als gelovige kun je je soms een beetje meer voelen – dat gaat heel subtiel - dan hen die niet geloven of dan die gelovigen waarvan jij meent dat ze er wat met de pet naar gooien. Paulus waarschuwt ons voor zo'n houding. Leg dit, wanneer je jezelf erop betrapt, neer bij God. Vraag om een besef dat jij evenwel van genade afhankelijk bent als ieder ander.

Kringstudie 3

Efeze 2:1-10

Verkenning van de tekst

Context

In het eerste hoofdstuk heeft Paulus de zegeningen uiteen gezet die de gelovigen in Christus ontvangen hebben. Vervolgens deed hij een opmerkelijke voorbede voor hen, namelijk: dat zij God echt zullen leren kennen (zo Willibrord vertaling). Blijkbaar was dat nodig. De overgang naar het tweede hoofdstuk is een duidelijke: van voorbede naar onderwijs.

Thematiek en structuur

De tekst heeft een heldere opbouw. Hoofdstuk 2 wordt getekend door contrasten.

vers 1 – 3 vroegere situatie van de lezers

vers 4 – 7 overgang van onheil naar heil

vers 8 – 10 gevolg voor situatie van lezers nu; samenvatting van de aard van de redding

Korte uitleg

2:1 [**Vers 1** –zoals hieronder verder] 'Dood' is een relationeel begrip, dat wil zeggen dat het niet om een biologische dood gaat, maar om dood ten opzichte van God. De relatie met hem is doods, het gaat om geestelijk dood. Duidelijk is in dit vers ook de relatie tussen zonde en dood. Wat de grammatica betreft: de zin is een anakoloet (dat wil zeggen: onaf). Het onderwerp en gezegde volgen pas in vers 5, namelijk: heeft God levend gemaakt.

Vers 2 Nader over de vroegere levenswandel waarin bepaald patroon is te ontdekken. Het gaat om de loop van deze wereld, denk bijvoorbeeld aan een sociaal waardensysteem dat in de samenleving geldt waarin God geen rol speelt. Daarin zit iets tirannieks en oefent een controlerende invloed uit op mensen. Daarachter blijkt te zitten dat zij zich hebben laten leiden door 'de heerser over de machten in de lucht'. Deze is nog altijd werkzaam onder hen die ongehoorzaam zijn.

Vers 3 Wisseling naar 'wij'! Gaat om bewuste zondige gedragingen.

Vers 4 Na de toorn wordt nu over de liefde van God gesproken.

Vers 5 Paulus schrijft nog steeds over de enorme kracht van God (1:19). Heeft levend gemaakt – de werkwoordvorm die Paulus gebruikt (de aoristus), wijst op een daad die eenmaal heeft plaatsgevonden. Tegenover het dood-zijn stelt Paulus het levend-zijn. Wat de betekenis van 'levend maken' betreft komen vermoedelijk twee gedachten samen. Zo gaat het om zowel een daad van Gods buiten ons (door wat Hij in Jezus heeft gedaan - heilshistorisch) als om een daad Gods in ons, de wedergeboorte (heilsordelijk).

Vers 6 In Christus is analoog aan 'in Adam' en duidt op geestelijke realiteit van het in Hem begrepen zijn – met Christus zijn is er het gevolg van. Alles wat God voor de gelovigen doet, doet Hij 'in Christus', verkiezing (1:4), verlossing (1:7), ons erfdeel ontvangen (1:11), verzegeling (1:14), geschapen tot goede werken (2:10), verheerlijking (2:6).

vers 7 Demonstratie van Gods rijkdom in de komende eeuwen. Dat is: 1) na wederkomst, 2) vóór de wederkomst, 3) zowel het heden als de toekomst is er mee bedoeld.

vers 8 Uitbouw van tussenzin bij vers 5. Genade is hier van een lidwoord voorzien, het gaat om déze genade (WV beter dan NBV).

Vers 9 Werken: prestaties in het algemeen (veel lezers hebben heidense achtergrond).

Vers 10 Gods werk, kunstwerk, zijn wij. Te vlak is: God heeft ons gemaakt. Het Grieks wijst op de werken Gods, ofwel de daden Gods. De vertaling maaxsel suggereert teveel het product van het werk. Veeleer gaat het erom dat wij Gods daad zijn: wij zijn de inhoud van Gods daden 'Wij doen goede werken alsof wij vruchten plukken van een boom, plúkken, niet voortbrengen' (Naastepad).

Goede werken leiden niet tot geloof, maar geloof leidt wel tot goede werken.

Boodschap en actualiteit

Onze redding en ons daadwerkelijk leven als christen danken wij aan Gods genade.

Dat betekent dat we niet alleen onze redding niet zelf kunnen bewerkstelligen, maar óók in onze goede werken afhankelijk zijn van Gods genade. Dat kan alle krampachtigheid uit ons christelijk leven halen – alsof wij iets voor God moeten terugdoen.

Aanwijzingen voor de kringleider

IJsbreker

'Vroeger stoeide mijn zus en ik heel wat. Het liefst op de bank terwijl onze moeder het eten klaarmaakte. Broer en zus op de bank aan het vechten, volgens mij een vertrouwd beeld in veel gezinnen. Gelukkig was ik vijf jaar ouder dan mijn zus, en kon dus altijd doen alsof ik aan de verliezende hand was. Op het beslissende moment draaide ik altijd weer de rollen om, dook bovenop mijn zus en begon als een gek haar spierballen te rijgen. Voor wie dat verschijnsel niet kent: ik legde de armen van mijn zus uit en rolde met mijn knieën over de spieren van haar bovenarmen. Degene die het ondergaat ervaart een mix van pijn en gekieteld worden. Niemand houdt het lang vol. Ik deed dat bij mijn zus en ging net zo lang door totdat zij om genade smeekte. Als ik in een goede bui was, dan wilde ik wel op haar gekerm ingaan. Zo ging dat tussen ons: genade moest afgedwongen worden' .

Bovenstaand, autobiografisch, verhaal kan voorgelezen worden aan de kringleden. Vervolgens kun je hen laten reageren op het verschil tussen de genade die deze broer aan zijn zus schonk en de genade die God aan ons schenkt.

Inleiding

Fris, waar nodig, nog enige achtergrondinformatie op. Maak gebruik van de aantekeningen bij Context en Structuur.

Kringgesprek

- a) Deel 2: 1-10 in in alinea's en geef er een korte typering van (vraag b i kan hierbij helpen).
- b) i, Wat wordt er over de gelovigen in 2: 1-10 door Paulus gezegd? Zet dat eens met elkaar op een rij?
ii, In welke beschrijving(en) herken je jezelf? Bespreek dat eens met elkaar?
- c) Welke relatie ligt er tussen de gedeeltes 1:15-23 en 2: 1-10? Praat met elkaar door over wat je ontdekt?
- d) i, Welke relatie legt Paulus tussen geloof en werken (vers 8-10)?
ii, Welke (heilzame, moeizame, . . .) relatie ligt er bij jou zelf tussen geloof en werken?
- e) i, Waarom schrijft Paulus over genade? Omschrijf eens wat genade is?
ii, Welke betekenis heeft genade voor je dagelijks geloofsleven?

Afsluiting

Tip: gebruik delen uit de bespreking bij de vragen in het gebed.

Werkvel

Willibrordvertaling	Nieuwe Bijbelvertaling
<p>1 Ook u die dood was door uw dwalingen en uw zonden, 2 waarin u eertijds hebt geleefd, toen u zich nog liet leiden door de god van deze wereld, de heerser over het machtsgebied van de lucht, de geest die nog altijd aan het werk is onder de ongehoorzamen ... 3 Trouwens, ook wij allen hebben vroeger tot hen behoord, toen wij ons leven lieten beheersen door zondige begeerten en deden wat onze zondige gedachten ons ingaven. Van nature waren wij een voorwerp van Gods toorn, zoals de anderen.</p> <p>4 Door zijn grote liefde voor ons heeft God, die rijk is aan barmhartigheid, 5 ons die dood waren door onze overtredingen, met Christus ten leven gewekt. Aan zijn genade dankt u uw redding. 6 Hij heeft ons samen met Hem laten opstaan en laten zetelen in de hemelse regionen, in Christus Jezus, 7 om in de toekomstige eeuwen de overgrote rijkdom van zijn genade te tonen, door zijn goedheid jegens ons in Christus Jezus.</p> <p>8 Inderdaad, aan die genade dankt u uw redding door het geloof; en dat dankt u niet aan uzelf. Gods gave is het; 9 u dankt het niet aan uw prestaties, opdat niemand trots zou zijn. 10 Gods werk zijn wij, geschapen in Christus Jezus, om in ons leven de goede werken te doen die God voor ons heeft bereid, opdat wij daarin zouden leven.</p>	<p>1 U was dood door de misstappen en zonden 2 waarmee u de weg ging van de god van deze wereld, de heerser over de machten in de lucht, de geest die nu werkzaam is in hen die God ongehoorzaam zijn. 3 Net als zij lieten ook wij allen ons eens beheersen door onze wereldse begeerten, wij volgden alle zelfzuchtige verlangens en gedachten die in ons opkwamen en stonden van nature bloot aan Gods toorn, net als ieder ander.</p> <p>4 Maar omdat God zo barmhartig is, omdat de liefde die hij voor ons heeft opgevat zo groot is, 5 heeft hij ons, die dood waren door onze zonden, samen met Christus levend gemaakt. Ook u bent nu door zijn genade gered. 6 Hij heeft ons samen met hem uit de dood opgewekt en ons een plaats gegeven in de hemelsferen, in Christus Jezus. 7 Zo zal hij, in de eeuwen die komen, laten zien hoe overweldigend rijk zijn genade is, hoe goed hij voor ons is door Christus Jezus.</p> <p>8 Door zijn genade bent u nu immers gered, dankzij uw geloof. Maar dat dankt u niet aan uzelf; het is een geschenk van God 9 en geen gevolg van uw daden, dus niemand kan zich erop laten voorstaan. 10 Want hij heeft ons gemaakt tot wat wij nu zijn: in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God mogelijk heeft gemaakt.</p>